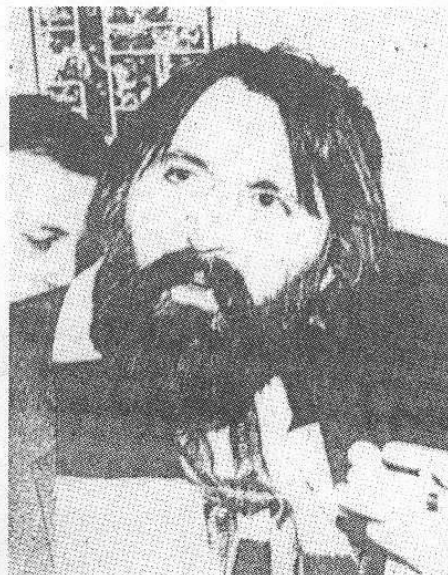

ДИЈАЛЕКАТ БОЛИ

(записи о српској поезији)

Јован Зивлак

САДРЖАЈ	
ИЗВАН ОКВИРА	
Јован Зивлак: ДИЈАЛЕКАТ БОЛИ	122
Жак Дерида: ШТА ЈЕ ПОЕЗИЈА	123
Октавио Пас: ДРУШТВО БЕЗ ПОЕЗИЈА ЈЕ ДРУШТВО БЕЗ СНОВА	124
РАЗГОВОР	
Дејан Медаковић: КАЗИВАЊЕ О ИСКРЕНОСТИ И ПРОМЕНЉИВОСТИ	127
ПЕСНИЧКО И ПРЕВОДИЛАЧКО ДЕЛО ДАНИЛА КИША	
Мирјана Миочиновић: ХРОНОЛОГИЈА	131
Васа Павковић: УПУТСТВА ПЕСНИКУ РЕВОЛУЦИЈЕ ...	131
Јован Делић: ДАНИЛО КИШ О ПРЕВОЂЕЊУ	134
Бранимир Човић: ПРЕВОЂЕЊЕ КАО СТВАРАЛАЧКИ ИМПУЛС	136
Михајло Пангић: ДВОСТРУКА АНТОЛОГИЈА	139
Сава Дамјанов: ПЕСМА КИШОВЕ ДУШЕ	140
Сава Бабић: РУЈЕВИНА И НА ЗАБАТИМА	141
Зоран Ђерић: QUISNE	145
СВЕТ ПРОЗЕ	
Ањес Кардинал: МАКС ФРИШ И ФРИДРИХ ДИРЕНМАТ ...	146
Доналд Бартелми: КРАЉ	147
Дени Лаферијер: КАКО ВОДИТИ ЉУБАВ СА ЦРНЦЕМ .	153
Надин Гордимер: СЛИЧНИ	157
Лили Так: L' ESPRIT	158
Миљурко Вукадиновић: LECTOR IN FABULA	159

ПОЉА

Нови Сад, Католичка порта 5
Тел. (021) 28—765

Уређују: Љубиша Деспотовић, Силвија Дражић, Зоран Ђерић, Петру Крду, Алпар Лошонц, Мирољуб Радојковић и Саша Радоњић; технички и ликовни уредник: Цветан Димовски; секретар редакције: Радмила Гикић

Главни и одговорни уредник:

Фрања Петриновић

Издаје НИШЈП »Дневник« УДС, Нови Сад, булевар 23. октобра 31; Директор НИШЈП »Дневник« Миодраг Караџић; Рукописе слати на адресу: редакција »Поља«, Нови Сад, поштански фах 220. Жиро рачун: 65700-603-7711 НИШЈП »Дневник«, УДС, са назнаком за »Поља« (годишња претплата 3000 динара, за правна лица и иностранство двоструко). На основу мишљења министарства за информације републике Србије број 413-01-100/92-01 часопис плаћа по рез на промет по стопи од 3%

Постоји запис једног непознатог савременика Гилгамешовог о томе како нема о чему више да се пише, јер све је већ написано. Из те матрице, која се неуротички из самог срца историје већ безброј пута понавља, изводе се наизменично најмање два непомирљива разумевања књижевности (уметности уопште), тј. поезије, изражена као начело хетерономије и аутономије. С једне стране је мимезис, с друге поесис, трансценденција или иманенција итд. У сретним временима дух времена отвара могућности да се овакав спор води унутар саме уметности и да се притом стварност повуче у дубоку таму. Али у нашој трагичној људској повести која немилосно стврдњава време испостављајући људски вапај, не као побуну, не као људски и духовни структуриран пројект, већ као дрхтање и језу пред разарајућом и неухватљивом тамношћу самог бића, ова питања смисла постају жестоко рањавајућа и стваранија од сваке таме језика и његових лукавстава, од сваке спекулативне дубине и приближавајући нам своје злогоку разровано и хидринско лице до таме зеница, својим трозупцима засецају нам у срцу питање: шта је уистину поезија, шта је писање, шта је сведочанство, шта је страва.

Је ли могуће песništво у космичкој ноћи геноцида Јасеновца и Глине чији се таласи незаустављиво преливају преко прагова савременика, и у овом добу, убацајући нас пред чељусти метафизике зла, стављајући на нашу душу магму патње и неизговоривих питања и одговора. Шта још на том тлу и таквом удесу поезија може. Да ли да се склони у наркотичку самоопседутност увећавања лажног новограђанског брбљања које несамосвесно тумара између карикатуралних привида фанатизма истине и декоративног креационизма који своје маске изручује једној спекулативној представи историје, или да из средишта једне повести почне излагати саму ту повест. Познајемо ли ликове те повести и њене ралоге, познајемо ли речи нашег матерњег језика распараног бразготинама страве, можемо ли сакрити тамне белеге душе која носи слике које нико не може опрати. Јесмо ли таоци дубоког историјског и цивилизацијског неспоразума једног света на ободу Запада. Једног изгубљеног јединства које стално обнавља своје претензије на истост. Да ли је сваки разговор култура угрожен и да ли су разлике потрошене и симулиране, да ли је други и другачији само интелектуални и антрополошки вербализам, маска која заводи жртву у поље моћи, насиља, пацификације и присилне хомогенизације и хомологизације. Да ли моћ види исток, ако гледа на запад, да ли види југ ако гледа на север. Да ли може да разуме игру сенки под крошњама полудивљих стабала у пустом пољу, ако сабира речи одузимајући им дубину, ако ствара историју заборављајући патњу. Тако се о овом добу, у његовом тријумфалистичком уједињавању, у његовом апотеозама знања, духа технике, европских вредности, отвара питање Срба, Црногораца, бизантинца. Само лажљиво самозаваравање може порицати већ широко распрострањену и већ много пута поновљену технику мржње такозваног европејства

према такозваним бизантинцима. Уједињавајући се, вели Лиотар, Европа уједињује своје мржње, а наше локалне филијације европејства, у духу такве разорне крштоисторије, припаднике једне нежељене породице, које неће да призна за сроднике, злоставља и убија стотине и хиљаде бизантинаца и брише трагове тог уништења. Такви европејци не желе ништа да знају о томе и били би обузети стравом ако би се истински суочили са последицама и страшиштима своје изопачене идеје о аутономији и хијерархији. Да ли је бизантинац други Јеврејин, да ли је европејство у овим мрачним временима учинити непожељним, бедним, да ли ће му затворити сва врата и хоће ли европејство икад истински напустити хијерархизацију и насилност метафизичког концепта историје, његове циничне сукцесије и превладавања. Да ли се у ноћи ове културе и њеног језика још увек може писати поезија, да ли се ако се пише може избећи страха геноцида и скрнављења памћења, одрицања права на сећање, да ли се може презрети патња и очај који само писање стављају у близину неизмериве боли. Да ли се та бол, речено Кафкиним начином, може ублажити кроз писање или је писање само једна врста одлагања оног страшног пре него што се деси. Рекао бих да је у европским језицима, српски по природи своје предаје и свог памћења, од епског, преко његошевског и најбљих страница модерне (од Костића до Настасијевића), мање један језички особени систем а више један дијалекат боли, оног историјски и људски неиздржвог, оног граничног, где је поезија више но језик, скоро гестуалност опраштања и праштања немилосном богу наших удеса. Али, парафразирајући Слотердијка може се рећи: тамо где је патња ту нека се деси поезија, поезија као сведочанство, изван произвољности и декоративности, као обелодањивање самог пролома света, као неуронско жрење патње, као густина која у својој жртвености и излагању отвара оно најдубље и најзагонетније наше судбине.